PATVIRTINTA
Vyriausiosios rinkimų komisijos
2010 m. gruodžio 15 d. sprendimu Nr. Sp-138

REKOMENDACIJOS
DĖL POLITINĖS REKLAMOS

Vyriausioji rinkimų komisija, atsižvelgdama į įstatymų, reglamentuojančių politinės reklamos skleidimą, pasikeitimus, apibendrindama atsakymus į gaunamus paklausimus ir siekdama sudaryti palankesnes sąlygas politinėms partijoms bei kandidatams kuo plačiau skleisti politinę reklamą ir sumažinti galimų ginčų kilimo prielaidas, parengė ir skelbia rekomendacijas dėl politinės reklamos 2011 m. vasario 27 d. savivaldybių tarybų rinkimų ir 2011 m. vasario 13 d. naujų rinkimų į Lietuvos Respublikos Seimą vienmandatėje Marijampolės rinkimų apygardoje Nr. 29 politinėms kampanijoms.

Vyriausiosios rinkimų komisijos įstatymo 3 straipsnio 11 dalyje nustatyta, kad Vyriausioji rinkimų komisija neturi teisės aiškinti rinkimų ir referendumų įstatymų nuostatų, todėl šiomis rekomendacijomis teikia tik *nuomonę* dėl politinės reklamos.

Politinės reklamos skleidimą reglamentuoja rinkimų ir Lietuvos Respublikos politinių partijų ir politinių kampanijų finansavimo bei finansavimo kontrolės (toliau - Politinių partijų ir politinių kampanijų finansavimo bei finansavimo kontrolės) įstatymai. Atkreiptinas dėmesys į tai, kad *pasikeitė išorinės politinės reklamos ir politinės reklamos skleidimo per radiją ir televiziją reglamentavimas.*

I. BENDROSIOS NUOSTATOS

1. **Politinė reklama –** valstybės politiko, politinės partijos, politinės partijos nario, politinės kampanijos dalyvio, jų vardu ir (ar) interesais bet kokia forma ir priemonėmis už užmokestį ar neatlygintinai politinės kampanijos laikotarpiu ar tarp politinių kampanijų skleidžiama informacija, kuria siekiama paveikti rinkėjų motyvaciją balsuojant rinkimuose arba kurios skleidimu propaguojamas valstybės politikas, politinė partija, politinės partijos narys ar politinės kampanijos dalyvis, taip pat jų idėjos, tikslai ar programa.

2. **Išorinė politinė reklama** suprantama kaip vaizdo ar garso priemonėmis viešai skleidžiama politinė reklama. Išorine politine reklama taip pat laikoma politinė reklama, skelbiama viešose vietose, pastatuose, transporto priemonėse.

3. **Politine reklama nelaikomi**:

3.1. politinės kampanijos laikotarpiu neatlygintinai skleidžiami įprastinio pobūdžio informaciniai pranešimai apie valstybės politikų, politinių partijų, kandidatų veiklą, susijusią su kandidato darbine ar nuolatinio pobūdžio visuomenine veikla, informacija, kuria nesiekiama paveikti rinkėjų motyvacijos balsuojant rinkimuose arba kurią skleidžiant nepropaguojamas valstybės politikas,

politinė partija, politinės partijos narys ar politinės kampanijos dalyvis, taip pat jų idėjos, tikslai ar programa;

3.2. rinkimų štabo informacinė iškaba (stendas, skydas ir kt.), kai ji yra pakabinta ant (ar pastatyta šalia) pastato (patalpos ar kitur), kuriame ir yra pats rinkimų štabas. Rinkimų štabo iškaboje gali būti ši informacija: politinės partijos pavadinimas ir (ar) kandidato pavardė, partijos logotipas, rinkimų štabo darbo laikas ir kontaktinė informacija. Rekomenduojama laikytis valstybės įstaigų ir institucijų iškaboms keliamo reikalavimo – iškabos matmenys turi būti 40 x 60 cm. Mobiliems rinkimų štabams taikomi tokie patys politinės reklamos ribojimai;

3.3. politinių partijų, kandidatų, politinės kampanijos dalyvių padėkos po balsavimo (pakartotinio balsavimo) dienos, išskyrus atvejus, kai jos spausdinamos kitos politinės kampanijos laikotarpiu iki balsavimo rinkimuose ar referendumo dienos.

4. **Rinkimų agitacijos laikotarpiu politine reklama laikoma** šių rekomendacijų 3 punkte minimi informaciniai pranešimai, informacija, jeigu:

4.1. už juos atsilyginama ar numatoma atsilyginti;

4.2. tokie pranešimai yra neįprastai dažni;

4.3. tokiais pranešimais yra agituojama balsuoti partijos ar kandidato interesais;

4.4. skelbiama kandidato nuotrauka, atvaizdas ar kita, kai skelbiama be papildomos informacijos, arba gerokai didesni už kartu skelbiamą informaciją, politinės partijos logotipas (išskyrus rinkimų štabo informacinę iškabą, atitinkančią 3.2 punkte nurodytus reikalavimus), politinės partijos, kandidatų sąrašo ar kandidato rinkimų numeris, rinkimų šūkis bei raginimas balsuoti;

4.5. rinkimų štabo iškabos, neatitinkančios 3.2 punkte nurodytų reikalavimų;

4.6. politinės partijos pirmininko, jos narių, išrinktų Seimo, Europos Parlamento ar savivaldybių tarybų nariais nuotraukos, pasisakymai, kita viešai skleidžiama atlygintina (ar numatoma atlyginti) informacija, nesusijusi su jo veikla atstovaujamoje institucijoje ir (ar) atstovaujamos institucijos kompetencija, jei politinė partija ar asmuo dalyvauja politinėje kampanijoje;

4.7. kita informacija, kuria siekiama paveikti rinkėjų motyvaciją balsuojant rinkimuose arba kurios skleidimu propaguojamas valstybės politikas, politinė partija, politinės partijos narys ar politinės kampanijos dalyvis, taip pat jų idėjos, tikslai ar programa.

II. REIKALAVIMAI, TAIKOMI POLITINEI REKLAMAI

5. Politinės kampanijos laikotarpiu politinė reklama turi būti teisės aktų nustatyta tvarka pažymėta nurodant lėšų šaltinį ir aiškiai atskirta nuo kitos skleidžiamos informacijos.

6. **Naujų rinkimų į Lietuvos Respublikos Seimą** vienmandatėje Marijampolės rinkimų apygardoje Nr. 29 **politinė kampanija prasidėjo 2010 m. rugsėjo 3 d**., **2011 m. savivaldybių tarybų rinkimų – 2010 m. lapkričio 3 d**.

7. Vyriausiosios rinkimų komisijos 2010 m. rugsėjo 7 d. sprendimu Nr. Sp-58 (Žin., 2010, Nr. 107-5564) patvirtintas Politinės reklamos žymėjimo tvarkos aprašas. Šis aprašas nustato spausdintos ir elektroninėmis priemonėmis skleidžiamos politinės reklamos žymėjimo reikalavimus ir tų reikalavimų laikymosi priežiūros procedūras.

8. Politinė reklama, politinės kampanijos laikotarpiu nepažymėta pagal teisės aktų reikalavimus arba pažymėta nesilaikant teisės aktų reikalavimų, laikoma paslėpta politine reklama ir yra draudžiama. Už jos skleidimą taikoma įstatymų nustatyta atsakomybė.

9. Anonsų, kuriuose yra politinė reklama, skleidimui taikomi tokie patys reikalavimai kaip ir politinei reklamai.

10. Politinės kampanijos laikotarpiu viešosios informacijos rengėjai ar skleidėjai politinę reklamą gali skleisti tik pagal visiems politinės kampanijos dalyviams vienodus įkainius ir sąlygas. Viešosios informacijos rengėjai ar skleidėjai iki kiekvienų metų sausio 1 dienos Vyriausiajai rinkimų komisijai pateikia politinės kampanijos laikotarpiu taikytinus politinės reklamos įkainius ir sąlygas, o šie ne vėliau kaip iki politinės kampanijos laikotarpio pradžios gali būti pakeisti su Vyriausiosios rinkimų komisijos sutikimu. Vyriausioji rinkimų komisija įkainius nedelsdama paskelbia savo interneto tinklalapyje.

11. Vyriausiosios rinkimų komisijos nuomone, tais atvejais, kai politinė kampanija prasideda vienais kalendoriniais metais, o baigiasi kitais, visos politinės kampanijos laikotarpiu turi būti taikomi politinės kampanijos laikotarpio pradžioje taikyti įkainiai ir sąlygos. 2011 metais rengiamų naujų rinkimų į Lietuvos Respublikos Seimą ir savivaldybių tarybų rinkimų politinių kampanijų politinei reklamai turi būti taikomi 2010 metams pateikti įkainiai ir sąlygos.

12. Viešosios informacijos rengėjai ar skleidėjai gali atsisakyti skleisti politinę reklamą, kurioje yra kitas politines partijas ar politinės kampanijos dalyvius kompromituojančios medžiagos, jeigu atsisakoma prisiimti galimas atsakomosios nuomonės paskleidimo išlaidas.

13. Viešosios informacijos rengėjai ar skleidėjai negali sudaryti išskirtinių sąlygų kuriai nors partijai ar kandidatui, be to, negali atsisakyti vienodomis sąlygomis sudaryti sutartį su kokia nors partija ar kandidatu.

14. Politinei reklamai, be specialių Politinių partijų ir politinių kampanijų finansavimo bei finansavimo kontrolės įstatymu nustatytų reikalavimų, taikomi ir Lietuvos Respublikos visuomenės informavimo įstatyme reklamai nustatyti principai ir reikalavimai.

15. Politinės reklamos turiniui taikomi visi viešosios informacijos turinio reikalavimai.

16. Primintina, kad viešosios informacijos rengėjai, skleidėjai, žurnalistai ir leidėjai savo veikloje vadovaujasi Lietuvos Respublikos Konstitucija ir įstatymais, Lietuvos Respublikos tarptautinėmis sutartimis, humanizmo, lygybės, pakantos, pagarbos žmogui principais, gerbia žodžio, kūrybos, religijos ir sąžinės laisvę, nuomonių įvairovę, laikosi profesinės etikos normų, Lietuvos žurnalistų ir leidėjų etikos kodekso nuostatų, padeda plėtoti demokratiją, visuomenės atvirumą, skatina visuomenės pilietiškumą ir valstybės pažangą, stiprina valstybės nepriklausomybę, ugdo valstybinę kalbą, tautinę kultūrą ir dorovę.

17. Viešoji informacija apie kandidatus, politines partijas ir kitus politinės kampanijos dalyvius visuomenės informavimo priemonėse turi būti pateikiama teisingai, tiksliai ir nešališkai.

III. POLITINĖS REKLAMOS SKLEIDIMAS

18. Politinių partijų ir politinių kampanijų finansavimo bei finansavimo kontrolės įstatymas draudžia skleisti politinę reklamą:

18.1. politinės kampanijos laikotarpiu – neatlygintinai, išskyrus diskusijų laidas;

18.2. rinkimų agitacijos kampanijos etapu – per televiziją, išskyrus diskusijų laidas ir ne trumpesnius kaip 90 sekundžių agitacinius siužetus, kuriuose politinės kampanijos dalyvis informuoja apie politinę programą arba pasisako aktualiais visuomenei klausimais (politinės kampanijos dalyvio išlaidos šiems agitaciniams siužetams negali viršyti 50 procentų politinės kampanijos dalyviui nustatyto didžiausio leistino politinės kampanijos išlaidų dydžio);

18.3. pirmame periodinio spaudos leidinio puslapyje, nepaisant to, ar vyksta politinė kampanija, ar ne;

18.4. jeigu jos paskleidimas prieštarauja Lietuvos Respublikos Konstitucijai ir įstatymams.

19. Rengdami neatlygintinas diskusijų laidas, viešosios informacijos rengėjai ir skleidėjai turėtų laikytis kandidatų, kandidatų sąrašų lygiateisiškumo ir apie rengiamas laidas informuoti visus politinės kampanijos dalyvius. Jeigu nėra galimybių į vieną laidą pasikviesti visų partijų atstovų ir išsikėlusių kandidatų, galima būtų rengti kelias diskusijų laidas, kuriose dalyvautų skirtingi politinės kampanijos dalyviai. Labai svarbu, kad visi politinės kampanijos dalyviai būtų informuoti apie rengiamas diskusijų laidas ir dalyvavimo jose sąlygas.

20. Šių rekomendacijų 18.2 punkte minimi agitacijos siužetai gali būti parengti iš anksto, transliuojami kelis kartus.

21. Įstatyme yra numatytas baigtinis sąrašas per televiziją galimos skleisti politinės reklamos. Kitokia politinė reklama (bėganti eilutė, logotipas, trumpesnis negu 90 sekundžių ar vaidybinis siužetas ir pan.) per televiziją būtų laikoma Politinių partijų ir politinių kampanijų finansavimo bei finansavimo kontrolės įstatymo pažeidimu.

22. Politinės kampanijos dalyvio dalyvavimu agitaciniame siužete laikomas išsikėlusio ar keliamo kandidato dalyvavimas. Tais atvejais, kai savarankiškas dalyvis yra politinė partija ar jos keliamas kandidatų sąrašas, šiuose siužetuose turi dalyvauti bent vienas kandidatas iš kandidatų sąrašo, taip pat gali dalyvauti politinės partijos pirmininkas ar kitas politinės partijos narys, kuris eina renkamas pareigas (Seimo nario, Europos Parlamento nario, savivaldybės tarybos nario pareigas). Šiuose siužetuose dalyvaujantys asmenys informuoja apie politinę programą arba pasisako aktualiais visuomenei klausimais.

23. Jeigu asmuo, kuris eina pareigas valstybės, savivaldybių institucijose ar įstaigose ir kartu yra kandidatas, dėl einamų pareigų turi per visuomenės informavimo priemones pranešti svarbių žinių, tai jis gali padaryti tik per spaudos konferenciją. Gali būti skelbiamas tik šios konferencijos įrašas, jeigu jame nėra rinkimų agitacijos.

24. Kandidatams rinkimų agitacijos metu rekomenduojama nerengti reportažų, komentarų, interviu, nevesti žinių ar kitų radijo ar televizijos laidų ar nedalyvauti radijo, televizijos rengiamose šiose laidose, spaudoje nepublikuoti kandidatų kaip žurnalistų publikacijų, nuotraukų, jeigu jo dalyvavimas radijo, televizijos laidose, publikacijų ar nuotraukų skelbimas gali būti suprantamas kaip šio kandidato politinė reklama. Skelbiant tokią informaciją, jai taikomi politinės reklamos skleidimo reikalavimai.

25. Rinkimų įstatymai draudžia įrengti ir skleisti **išorinę politinę reklamą**:

25.1. ant statinių, kuriuose yra valstybės valdžios, teisėsaugos, kitos valstybės ir savivaldybių institucijos ir įstaigos;

25.2. valstybės ar savivaldybių įmonėms priklausančiose transporto priemonėse ir ant jų;

25.3. automobilių keliuose ir jų sanitarinės apsaugos zonose, taip pat gatvėse ir prie jų, jeigu ji gali užstoti techninės eismo reguliavimo priemones, kelio ženklus, pabloginti matomumą, akinti eismo dalyvius, atitraukti jų dėmesį ir taip kelti pavojų eismo dalyviams; taip pat draudžiama naudoti reklamą, imituojančią kelio ženklus;

25.4. ant skulptūrų ir paminklų;

25.5. 50 metrų atstumu aplink pastatą, kuriame yra balsavimo patalpa;

25.6. neturint žemės, statinių ar kitų objektų, ant kurių ar kuriuose ji įrengiama, savininko sutikimo;

25.7. vietose, kurios nenumatytos šių rekomendacijų 25 punkte nustatyta tvarka.

26. Išorinė politinė reklama saugomose teritorijose ir nekilnojamosiose kultūros vertybėse, taip pat jų teritorijose leidžiama tik suderinus su valstybės įstaiga, atsakinga už kultūros vertybių apsaugą, ir saugomos teritorijos steigėjo įgaliota įstaiga.

27. Išorinė politinė reklama turi būti įrengiama laikantis savivaldybės, kurios teritorijoje įrengiama politinė reklama, patvirtintų išorinės politinės reklamos įrengimo taisyklių, rekomendacijų ar tvarkos.

28. Pareiga nuimti išorinę politinę reklamą iki prasidedant įstatymų nustatytam laikui, kai rinkimų agitacija draudžiama, tai yra 30 valandų iki rinkimų pradžios, tenka išorinę politinę reklamą paskelbusiam asmeniui.

29. Mitinguose ir kituose renginiuose naudojamus skydus, stendus, vėliavas ir kitokią atributiką, agituojančią balsuoti už politinę partiją ir (ar) kandidatą, renginio organizatoriai po renginio privalo nedelsdami pašalinti iš viešos vietos savomis lėšomis.

IV. RINKIMŲ AGITACIJOS DRAUDIMO LAIKOTARPIS

30. Rinkimų agitacija, neatsižvelgiant į jos būdus, formą ir priemones, draudžiama **likus 30 valandų iki rinkimų pradžios ir rinkimų dieną iki balsavimo pabaigos**, išskyrus nuolatinę vaizdinę agitaciją tam skirtose vietose, jeigu ji iškabinta likus ne mažiau kaip 48 valandoms iki rinkimų pradžios. Rinkimų agitacijos draudimo laikotarpiu jokių vaizdinių rinkimų agitacijos priemonių (išskyrus tas, kurias išleido Vyriausioji rinkimų komisija) negali būti balsavimo patalpoje ir 50 metrų atstumu aplink pastatą, kuriame yra balsavimo patalpa.

31. Informacija apie vykstančius rinkimus, jų svarbą valstybės gyvenimui, atvykusių balsuoti rinkėjų skaičių, dokumentus, kuriuos būtina turėti balsuojant, kvietimas atvykti balsuoti ar kita informacija, kuria neraginama nedalyvauti rinkimuose, balsuoti už arba prieš kandidatą ar kandidatų sąrašą, nelaikoma rinkimų agitacija.

V. POLITINĖS REKLAMOS UŽSAKYMAI

32. Politinės partijos, jų keliami kandidatų sąrašai savivaldybių tarybų rinkimuose ir kandidatai Seimo rinkimuose, išsikėlę kandidatai gali įgyti turtinių prievolių dėl išlaidų politinei kampanijai tik nuo jų įregistravimo savarankiškais politinės kampanijos dalyviais ir paskelbimo Vyriausiosios rinkimų komisijos interneto tinklalapyje dienos.

33. Politinių partijų ir politinių kampanijų finansavimo bei finansavimo kontrolės įstatymas draudžia politinės kampanijos dalyvius finansuoti per trečiuosius asmenis. Tai reiškia, kad politinę reklamą gali užsakyti ir apmokėti tik politinės kampanijos dalyvis ar jam atstovaujantis asmuo.

34. Rekomenduojama priimant užsakymą politinei reklamai rengti ar skleisti arba sudarant sutartį dėl politinės reklamos rengimo ar skleidimo įsitikinti, kad asmuo yra registruotas savarankišku politinės kampanijos dalyviu arba atstovauja savarankiškam politinės kampanijos dalyviui.

VI. VIEŠOSIOS INFORMACIJOS RENGĖJO AR SKLEIDĖJO DEKLARACIJA

35. **Viešosios informacijos rengėjo ar skleidėjo deklaracija** – Vyriausiajai rinkimų komisijai privalomas pateikti dokumentas, kuriuo viešosios informacijos rengėjas ar skleidėjas deklaruoja paskleistą politinę reklamą, nurodo paskleistos politinės reklamos kainą, įkainius, skelbimo laiką (plotą) ir asmenį, kurio interesais politinė reklama buvo paskleista, taip pat asmenį, užsakiusį parengti ar paskleisti politinę reklamą, ir asmenį, sumokėjusį už politinės reklamos paskleidimą.

36. Politinės kampanijos laikotarpiu viešosios informacijos rengėjai ar skleidėjai elektroninių ryšių priemonėmis Vyriausiajai rinkimų komisijai privalo pateikti viešosios informacijos rengėjo ar skleidėjo deklaraciją du kartus (tris kartus – jeigu vyksta pakartotinis balsavimas): likus 10 dienų iki rinkimų ar referendumo dienos (likus 5 dienoms – jeigu vyksta pakartotinis balsavimas) ir ne vėliau kaip per 25 dienas nuo rinkimų (pakartotinių rinkimų) ar referendumo galutinių rezultatų paskelbimo dienos.

37. Viešosios informacijos rengėjų ar skleidėjų deklaracijos Vyriausiajai rinkimų komisijai teikiamos iki vasario 17 d. ir iki kovo 31 d. per savivaldybių tarybų rinkimus ir iki vasario 3 d. (iki vasario 22 d., jei vyks pakartotinis balsavimas) ir iki kovo 17 d. (iki kovo 31 d., jei vyks pakartotinis balsavimas) per naujus rinkimus į Lietuvos Respublikos Seimą.

VII. ATSAKOMYBĖ

38. Visus ginčus dėl rinkimų agitacijos ir politinės reklamos skleidimo sprendžia Vyriausioji rinkimų komisija.

39. Už politinės reklamos skleidimo reikalavimų pažeidimą gali būti surašomas administracinio teisės pažeidimo protokolas.

40. Administracinių teisės pažeidimų kodeksas numato, kad:

40.1. politinės reklamos skleidimo reikalavimų, numatytų Politinių partijų ir politinių kampanijų finansavimo bei finansavimo kontrolės įstatyme, rinkimų įstatymuose ir Referendumo įstatyme, nesilaikymas užtraukia baudą viešosios informacijos rengėjo ar skleidėjo vadovui arba kitam už viešosios informacijos skleidimą ar visuomenės informavimo priemonės turinį atsakingam asmeniui nuo 1 000 iki 10 000 litų;

40.2. išorinės politinės reklamos įrengimo ir skleidimo nustatytos tvarkos pažeidimas užtraukia baudą nuo 1 000 iki 3 000 litų, o politinės kampanijos dalyviui ar politinės partijos, kuri yra politinės kampanijos dalyvė, pirmininkui – nuo 1 000 iki 5 000 litų;

40.3. viešosios informacijos rengėjo ar skleidėjo deklaracijos nepateikimas užtraukia baudą viešosios informacijos rengėjui ar skleidėjui nuo 500 iki 2 000 litų.